

מצוות התפילה

ברכות דף כו עמוד ב

איתמר, רבי יוסי ברבי חנינא אמר: תפלות אבות תקנום; רבי יהושע בן לוי אמר: תפלות כנגד תמידין תקנום. תניא כוותיה דרבי יוסי ברבי חנינא, ותניא כוותיה דרבי יהושע בן לוי. תניא כוותיה דרבי יוסי ברבי חנינא: אברהם תקן תפלת שחרית - שנאמר וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם, ואין עמידה אלא תפלה, שנאמר ויעמד פינחס ויפלל; יצחק תקן תפלת מנחה - שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, ואין שיחה אלא תפלה, שנאמר תפלה לעני כי - יעטף ולפני ה' ישפך שיחו, יעקב תקן תפלת ערבית - שנאמר ויפגע במקום וילן שם, ואין פגיעה אלא תפלה, שנאמר ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע ב:

ספר המצוות לרמב"ם מצוות עשה ה

והמצוה החמישית היא שציונו לעבדו יתעלה וכבר נכפל צווי זה פעמים, אמר (שמות כג כה) 'ועבדתם את ד' אלקיכם' ואמר (דברים יג ה) אסרי ד' אלקיכם פלגו ואתו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובעקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקו' ואמר (ודברים יג) 'את ד' אלקיך תירא ואתו תעבד ובשמו תשבע'. ואמר (דברים יא יג) וזה אם שמעו תשמעו אל מצותי אשר אצו מצוה אתכם קיום לאהבה את ד' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם'. ואעפ"י שזה הציווי הוא גם כן מן הציוויים הכוללים כמו שביארנו בשרש הרביעי, הנה יש בו יחוד הוא ציווה בתפילה.

ולשון ספרי - ולעבדו, זו תפילה. ואמרו גם כן - ולעבדו, זה תלמוד. ובמשנתו של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי (פרשה יב עמ' רכח) אמרו - מנין לעיקר תפילה בתוך המצוות? מהכא - את ד' אלהיך תירא ואותו תעבוד. ואמרו (מדרש תנאים ממדרש הגדול פ' ראה) עבדה בתורתו, עבדהו במקדשו. כלומר ללכת שם להתפלל בו ונגדו כמו שבאר שלמה עליו השלום (מ"א ח, דה"ב ו).

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק א

הלכה א- מצוות עשה להתפלל בכל יום שנאמר ועבדתם את ה' אלהיכם, מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה שנאמר ולעבדו בכל לבבכם אמרו חכמים אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה. ואין מנין התפלות מן התורה, ואין משנה התפלה הזאת מן התורה, ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה. הלכה ב- ולפיכך נשים ועבדים חייבין בתפלה לפי שהיא מצוות עשה שלא הזמן גרמא. אלא חיוב מצוה זו כך הוא - שיהא אדם מתחנן ומתפלל בכל יום ומגיד שבחו של הקדוש ברוך הוא ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנה ואחר כך נותן שבח והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו כל אחד לפי כחו.

הלכה ה- וכן תקנו שיהא מנין התפלות כמנין הקרבנות, שתי תפלות בכל יום כנגד שני תמידין וכל יום שיש קרבן מוסף תקנו בו תפלה שלישית כנגד קרבן מוסף, ותפלה שהיא כנגד תמיד של בקר היא

הנקראת תפלת השחר, ותפלה שכנגד תמיד של בין הערבים היא הנקראת תפלת מנחה ותפלה שכנגד המוספין היא נקראת תפלת המוספין.

השגות הרמב"ן לספר המצוות

כל אלה דברי הרב. ואין הסכמה בזה. שכבר בארו החכמים בגמרא תפלה דרבנן וכבר ראינו בהלכות תפלה (רפ"א) שאמר שחייב אדם מן התורה בתפלה בכל יום אלא שאין מנין התפלות ולא משנה התפלה מן התורה וכך כתב בזה המאמר במצו' עשירית שזמני התפלה אינם מן התורה אבל חובת התפלה עצמה היא מן התורה. וגם זה איננו נכון בעיני. אלא ודאי כל ענין התפלה אינו חובה כלל אבל הוא ממידות חסד הבורא ית' עלינו ששומע ועונה בכל קראינו אליו.

ועיקר הכתוב ולעבדו בכל לבבכם מצות עשה שתהיה כל עבודתינו לאל ית' בכל לבבנו כלומר בכוונה רצויה שלימה לשמו ובאין הרהור רע, לא שנעשה המצות בלא כונה או על הספק אולי יש בהם תועלת. כענין וזהבת את יי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך שהמצווה היא לאהוב את השם בכל לב ולב ושנסתכן באהבתו בנפשנו ובממונו.

ומה שדרשו בספרי (עקב) 'ולעבדו זה התלמוד ד"א זו תפלה', אסמכתא היא או לומר שמכלל העבודה שנלמד תורה ושנתפלל אליו בעת הצרות ותהינה עינינו ולבנו אליו לבדו כענין עבדים אל יד אדוניהם. וכן זו ששנויה שם 'ואותו תעבדו עבדו בתורתו עבדו במקדשו' פירושו- לומר שיעבדו אותו במקדשו בעבודת הקרבנות והשיר וההשתחוואה שם מוסיף על עבודת המצות.

ואם אולי יהיה מדרשם בתפלה עיקר מן התורה נמנה אותו במנינו של הרב ונאמר- שהיא מצוה לעת הצרות שנאמין שהוא יתברך ויתעלה שומע תפלה, והוא המציל מן הצרות בתפלה וזעקה. והבן זה:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן קו סעיף ב

נשים ועבדים, שאע"פ שפטורים מק"ש חייבים בתפלה, מפני שהיא מ"ע שלא הזמן גרמא; וקטנים שהגיעו לחינוך, חייבים לחנכם.

מגן אברהם סימן קו ס"ק ב

כ"כ הרמב"ם דס"ל דתפלה מ"ע דאורייתא היא דכתיב ולעבדו בכל לבבכם וכו' אך מדאורייתא די בפעם אחד ביום ובכל נוסח שירצה. ולכן נהגו רוב נשים שאין מתפללות בתמידות משום דאומרות מיד בבוקר סמוך לנטילה איזה בקשה ומדאורייתא די בזה. ואפשר שגם חכמים לא חייבו יותר.

משנה ברורה סימן קו ס"ק ד

ואף על פי שהיא מ"ע מד"ס שהזמן גרמא והנשים פטורות מכל מ"ע שהזמן גרמא אפילו מד"ס כגון קידוש הלבנה אעפ"כ חייבו אותן בתפילת שחרית ומנחה כמו אנשים הואיל ותפלה היא בקשת רחמים. וכן עיקר כי כן דעת רוב הפוסקים. ע"כ יש להזהיר לנשים שיתפללו י"ח ונכון ג"כ שיקבלו עליהן עול מלכות שמים דהיינו שיאמרו עכ"פ שמע ישראל.

